

Kleryk-akolita jako nadzwyczajny szafarz Komunii Świętej

Fragmety instrukcji, dotyczących kleryka-akolity:

1. Kongregacja Wychowania Katolickiego, *Instrukcja o liturgicznej formacji w seminariach*, Watykan, 3 VI 1979 r.
2. Episkopat Polski, *Zmodyfikowana instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w seminariach duchownych*, Warszawa, 4 V 1982 r.

Wyboru dokonał dr Wojciech Kosek

Zestawiono poniższe fragmenty dla uzasadnienia następującej tezy:

Kleryk-akolita podczas praktyki w parafii nie ma prawa udzielać Komunii Świętej po to tylko, aby:

- a). mógł nabrać wprawy w tej świętej czynności,
- b). lub aby mógł być oceniony przez przełożonych, czy pod względem szafowania Komunii Świętej nadaje się do kapłaństwa;

Kleryk-akolita:

- a). może udzielać Komunii Świętej podczas Mszy Świętej wtedy i tylko wtedy, gdy zachodzi prawdziwa konieczność, tj. gdyby Msza Święta bardzo się przedłużyła z powodu (nie sztucznie wywołanego) braku zwyczajnych szafarzy Eucharystii.
- b). podczas praktyki podlega takim samym przepisom, jak wszyscy akolici, a więc także jak akolici nie będący klerykami,
- c). jako ten, któremu Kościół udziela możliwości udzielania Komunii Świętej, **w świetle prawa jest tylko szafarzem nadzwyczajnym**.

Ponadto na początku podano zasadę, według której kleryk-akolita ma obowiązek czekać, aż kapłan poda mu święte postaci Eucharystii dla Jej udzielania wiernym.

Aby ułatwić Czytelnikowi zapoznanie się z teologiczną zasadą hierarchiczności funkcji i posług wobec Najświętszej Eucharystii, podkreślenia użyto dla wyrazów:

- a). swoje, swe (posługi, funkcje)
- b). własne (posługi, funkcje),
- c). stopniowe (dochodzenie do kapłaństwa; wprowadzać; przygotowywać się)

OWMR 162. W rozdawaniu Komunii świętej mogą kapłanowi pomagać inni obecni prezbiterzy. Jeśli ich nie ma, a liczba przystępujących jest znaczna, kapłan może wezwać do pomocy **szafarzy nadzwyczajnych**, to jest **ustanowionego obrzędem akolitę** lub także innych wiernych, którzy zostali do tego prawnie upoważnieni ¹. W razie potrzeby kapłan może jednorazowo upoważnić do rozdawania Komunii świętej odpowiednich wiernych ².

Szafarze ci przystępują do ołtarza dopiero po przyjęciu Komunii świętej przez kapłana i z jego rąk otrzymują naczynia zawierające postacie eucharystyczne, jakie mają rozdawać wiernym.

¹ Por. Św. Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, Instrukcja *Inaestimabile donum*, 3 kwietnia 1980, nr 10: AAS 72 (1980) 336; Instrukcja międzydykasterialna o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów, *Ecclesiae de mysterio*, 15 sierpnia 1997, art. 8: AAS 89 (1997) 871.

² Por. niżej Dodatek. Upoważnienie do jednorazowego rozdawania Komunii świętej, s. (6).

Kongregacja Wychowania Katolickiego
Instrukcja o liturgicznej formacji w seminariach
Watykan 1979

Porównaj w Internecie na portalu Opoki:

https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WR/kongregacje/kedukacji/instrukcja_formacja-liturgiczna_03061979.html

13. Aby alumni prawdziwie doświadczali tajemnicy **Kościola jako społeczności hierarchicznej**, odznaczającej się zróżnicowaniem członków i posług, **trzeba by w seminarium byli diakoni, akolici i lektorzy**, przepojeni duchowością **własnej posługi** i aby wykonywali **swe funkcje** w czynnościach liturgicznych. ³ **W ten sposób jasno ukazywać się będzie alumnom zadanie właściwe kapłańskiej posłudze, jak również zadania diakonów, lektorów i akolitów.** ...

14. Ważne jest, aby zazwyczaj cała wspólnota gromadziła się na uczestnictwo w liturgii; niekiedy jednak pożyteczne będzie sprawowanie jakiejś czynności liturgicznej w mniejszym zgromadzeniu, np. z udziałem alumnów, którzy dopiero co wstąpili do seminarium i potrzebują katechezy liturgicznej, o której była mowa wyżej w nr 8, albo w seminariach regionalnych – z udziałem alumnów tej samej diecezji, albo w innych okolicznościach. Trzeba jednak pamiętać o tym, aby takie zgromadzenia nie naruszały jedności całej wspólnoty i **aby były zachowane przepisy Stolicy Świętej.** ⁴

15. **Należy więc dbać o to, aby jasno uwydatniła się eklezyjalna natura zgromadzenia liturgicznego.** Stosowną więc jest rzeczą, aby alumni seminarium, a zwłaszcza diakoni, otaczali swego biskupa w większe uroczystości, szczególnie w ciągu Paschalnego Triduum lub w innych okolicznościach, zgodnie z tradycją diecezji, i **aby wówczas pełnili posługi wynikające ze święceń lub z przyjętego upoważnienia**, czy to w kościele katedralnym czy to w innych kościołach, w których biskup celebrowe. ...

d) Sama celebrowacja

16. Niech alumni pamiętają, że **czynności liturgiczne nie są czynnościami prywatnymi**, lecz celebrowacjami Kościoła, które należą do całego ciała Kościoła, ukazują je i tworzą; **są przeto normowane prawami Kościoła.** ⁵ **Dlatego sprawowanie liturgii w seminarium winno być wzorowe zarówno pod względem obrzędowym, jak duchowym i duszpasterskim** ⁶, **tak z zachowaniem przepisów i tekstów ksiąg liturgicznych jak i zasad podanych przez Stolicę Apostolską i przez konferencję biskupią.**

17. Aby alumni z większym duchowym pożytkiem mogli wchodzić w bogactwa liturgii oraz praktycznie się przygotować do przyszłej posługi, należy zachować zdrową różnorodność w sposobie sprawowania czynności liturgicznych oraz uczestniczenia w nich. ⁷

Różnorodność ta będzie dotyczyć sposobu sprawowania Mszy świętej, celebrowacji słowa Bożego, celebrowacji pokutnych lub chrzcielnych, struktury błogosławieństw; obrzędy będą sprawowane z większą lub mniejszą okazałością, będą przystosowane do różnych okoliczności i wymagań; **z uwzględnieniem zezwoleń lub zaleceń ksiąg liturgicznych oraz postanowień Stolicy Apostolskiej.**

Chodzi tu o umiejętność prawidłowego wyboru spośród wielu możliwości zaofiarowanych przez księgi liturgiczne, o wybór nowych tekstów, o ich układanie i wypowiedzanie dostosowane do różnych okazji (prośby w modlitwie powszechnej, zachęty). Obowiązkiem profesorów seminarium jest nie tylko świadczenie pomocy alumnom i pokierowanie nimi, lecz także cierpliwie ich poprawianie, tak **aby przyswoili sobie właściwe pojęcie liturgii, oparte na poczuciu Kościoła i na jego nauce.**

W ten sposób przyszli kapłani skutecznie nauczą się nie tylko stosować w praktyce duszpasterskiej różne możliwości stwarzane przez odnowioną liturgię, lecz także **przywykną zachowywać słuszne granice.**

...

e) Przygotowanie alumnów do przyszłych zadań duszpasterskich w dziedzinie liturgii

³ Por. KL 28.

⁴ Por. Kongregacja Kultu Bożego, *Instrukcja o mszach z udziałem małych grup*, z 15 maja 1969; AAS 61(1969), ss. 806 nn.

⁵ Por. KL 23 i 26.

⁶ Por. niżej, nr 46.

⁷ Por. *RFIS*, nr 52.

20. Starannie należy dbać o to, aby alumni byli przygotowani do przyszłych zadań duszpasterzy i przewodników liturgicznego zgromadzenia wiernych. Niech nauczą się wszystkiego, co dotyczy godnego sprawowania liturgii, a zwłaszcza Mszy świętej.⁸

Trzeba jednak unikać w tej dziedzinie dwóch błędów:

1) Aby alumni nie pojmowali i nie przeżywali celebracji liturgicznej jako zwykłego ćwiczenia mającego ich przygotować do przyszłej posługi duszpasterskiej; winni tutaj i teraz, **zgodnie ze swoją obecną sytuacją świadomie, mądrze i pobożnie uczestniczyć w misterium liturgii.** ...

21. Niech alumni starają się przez odpowiednie ćwiczenia duszpasterskie wprowadzać w czyn to, czego doświadczyli i czego się nauczyli w seminarium. **Czasem odpowiednim** dla bezpośredniego wtajemniczenia w posługę liturgiczną, dzięki czemu alumni zostają wprowadzeni w funkcje, jakie mają wykonywać w celebracjach parafialnych, są **różne okoliczności nadarzające się w ciągu roku szkolnego, przede wszystkim zaś wakacje**, wreszcie – gdy chodzi o kurs bardziej intensywny – **czas pod koniec studiów teologicznych, gdy przyszli kapłani, wyświęceni już na diakonów, mają większe możliwości posługiwania w liturgii. Aby zaś to wtajemniczenie odpowiadało swemu celowi i sprzyjało przygotowaniu alumnów, winno się odbywać pod kierunkiem i kontrolą profesorów seminarium lub osób odpowiedzialnych za liturgię w diecezji.**⁹

2. ZASADY DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH CZYNNOŚCI LITURGICZNYCH

a) Msza święta i kult eucharystyczny

...

23. Trzeba więc nade wszystko, aby **codzienne sprawowanie Eucharystii, mające swe dopełnienie w sakramentalnej Komunii**, przyjmowanej godnie i w pełni dobrowolnie, było **ośrodkiem całego życia seminarium** i aby alumni świadomie w nim uczestniczyli.¹⁰

Z wyjątkiem okoliczności, o których była mowa w nr 14, Msza święta winna być działaniem całej społeczności seminaryjnej, **w którym każdy bierze udział zgodnie ze swoją sytuacją**. Dlatego chwalebna jest rzeczą, jeżeli kapłani mieszkający w seminarium i nie zobowiązani z racji duszpasterskich do sprawowania Mszy świętej gdzie indziej, koncelebrują Mszę wspólnotową; podobnie, jeśli **diakoni, akolici i lektorzy wykonują swoje posługi.**¹¹

24. Godna polecenia jest w seminarium **Komunia święta pod obiema postaciami**, ponieważ wyraża pełniejszy kształt znaku¹²; **trzeba przy tym zachować zasady podane w Ogólnym wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego oraz zarządzenia biskupów.**

...

⁸ Por. Kongregacja Obrzędów, *Instrukcja o kulcie Tajemnicy Eucharystii* z 25 maja 1967: AAS 59(1967), nr 20, ss. 552-553.

⁹ Por. *RFIS*, nr 94, 97-99.

¹⁰ Por. *RFIS*, nr 52.

¹¹ Por. wyżej, nr 10 i niżej, nr 41.

¹² Por. *Instrukcja o kulcie Tajemnicy Eucharystii*, nr 32: AAS 59(1967), s. 558: „W tej bowiem formie (...) pełniej ujawnia się charakter Uczty eucharystycznej i dobitniejszy wyraz znajduje wola, mocą której nowy i wieczny Testament doznaje zatwierdzenia w Krwi Pańskiej, a nadto odniesienie Uczty eucharystycznej do uczty eschatologicznej w królestwie Ojca”.

27. Poprzez udział we Mszy świętej z prawdziwą pobożnością i pogłębioną wiarą należy alumnów prowadzić ku gorącej pobożności eucharystycznej, w myśl encykliki *Mysterium fidei* oraz Instrukcji *Eucharisticum mysterium*.¹³ **Należy im więc zalecać, aby po Komunii świętej jakiś czas trwali na modlitwie i aby w ciągu dnia przychodzili do kaplicy na modlitwę wobec Najświętszego Sakramentu.** W pewnych dniach w roku może się odbywać wystawienie Najświętszego Sakramentu zgodnie z zasadami zawartymi w tejże Instrukcji¹⁴ i podanymi przez miejscowego ordynariusza.

32. ... **Obok zgodnego z zasadami ksiąg liturgicznych sprawowania Mszy świętej i Liturgii Godzin** należy zadbać o to, aby dzień Pański oraz główne obchody ku czci Chrystusa, Matki Najświętszej i świętych odznaczały się charakterem świątecznym i były dniami radości.

....

38. Sprawowanie tych obrzędów wraz z poprzedzającym je pouczeniem stworzy alumnom sposobność do wzajemnej modlitwy i ułatwi im lepsze zrozumienie zadań, jakie mają podjąć, ich znaczenia i obowiązków, a także **wprowadzi ich w duchowość odpowiadającą poszczególnym posługom i święceniom**. Zasadnicze elementy tego duchowego i doktrynalnego przygotowania do podjęcia obowiązków **lektora** i **akolity** można łatwo wyprowadzić z postanowień motu proprio *Ad pascendum*¹⁵ i *Ministeria quaedam*.¹⁶

....

41. **Niech lektorzy i akolici wykonują swoje posługi.** Diakoni zaś, zanim zostaną dopuszczeni do prezbiteratu, niech przez pewien czas pełnią funkcje wynikające ze święceń, w seminarium lub w parafiach, lub też u boku swego biskupa.

42. Jasną jest rzeczą, że skoro Kościół dokonał tak znacznej zmiany dyscypliny i obrzędów związanych ze stopniami wiodącymi do kapłaństwa, wychowawcy seminarium winni zająć taką postawę i zastosować takie metody wychowawcze, aby ta nowa dyscyplina łatwiej przyniosła wszystkie swoje owoce.

Episkopat Polski

Zmodyfikowana instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w seminariach duchownych (4 V 1982)

Porównaj w Internecie na portalu Opoki:

https://duszpasterstwo.opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAL/kkbids/instrukcja_swiecenia.html

4. Studia teologiczne są również okresem, w **którym kandydat stopniowo dochodzi do święceń kapłańskich poprzez posługę lektora i akolity, kandydaturę do diakonatu i kapłaństwa, a wreszcie przez udzielenie mu święceń diakonatu.**

5. Od strony wychowawczej **stopniowe dochodzenie** do kapłaństwa ma coraz bardziej mobilizować kandydata do pełnego wysiłku w dziele osobistej formacji; od strony religijnej ma go **stopniowo wprowadzać** w pełne zrozumienie istoty kapłaństwa służebnego; **od strony eklezjalnej ukazuje wiernym organiczną strukturę Kościoła jako wspólnoty służb i charyzmatów.**

...

6. Powierzenie posługi lektora i akolity zmierza do tego, by kandydaci do święceń **stopniowo** poprzez studium i praktykę przygotowali się do podwójnej służby kapłańskiej, jaką jest posługa słowa i służba ołtarzowi.

...

¹³ Paweł VI, encyklika *Mysterium fidei*: AAS 57(1965), s. 770-773; *Instrukcja o kulcie Tajemnicy Eucharystii*, zwłaszcza nr 38 i 50; por. także Rytuał *Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą świętą*, Typis Polyglottis Vaticanis 1973; DK 18.

¹⁴ Por. *Instrukcja o kulcie Tajemnicy Eucharystii*, nr 62-66.

¹⁵ Por. Paweł VI, motu proprio *Ad pascendum* z 15 sierpnia 1972, I c: AAS 54(1972), s. 539.

¹⁶ Por. Paweł VI, List apostolski *Ministeria quaedam*, 15 sierpnia 1972, V i VI: AAS 64 (1972), s. 532-533.

15. **Akolita jest szafarzem nadzwyczajnym udzielania Komunii świętej w przypadku**, gdy ci, którzy są do tego zobowiązani na podstawie KPK kan. 845 albo nie mogą tego obowiązku wypełnić z powodu choroby czy podeszłego wieku, albo zajęci są inną posługą duszpasterską, albo też gdy liczba przystępujących do Komunii św., jest tak wielka, że odprawianie Mszy św., zbyt długo by się przedłużyło. W tych samych nadzwyczajnych okolicznościach można akolicie zlecić dokonanie wystawienia Najświętszego Sakramentu oraz repozycji dla adoracji wiernych.

16. Z uwagi na rosnące potrzeby duchowe wiernych biskupi uchylają klauzulę wprowadzoną przez 134 Konferencję Plenarną i pozwalają akolitom na wykonywanie uprawnień przysługujących im w dziedzinie Eucharystii **w określonych niżej przypadkach**.

17. Akolita może udzielać Komunii świętej:

a) w czasie Mszy świętej,

- **gdy** z powodu wielkiej liczby komunikujących rozdzielanie Komunii św. przez celebransą przedłużyłoby znacznie Mszę św., **chyba że** może temu zapobiec pomoc innego kapłana lub diakona,
- **gdy** rozdzielanie Komunii św. sprawia celebransowi trudność z powodu wieku lub choroby **i nie ma innego** kapłana lub diakona, który by go wyręczył,

b) poza Mszą św. może udzielić Komunii św. wiernym, a także zanieść ją chorym i starszym, odpowiednio przygotowanym, pozostającym w domu, w szpitalu lub w innym podobnym zakładzie, **gdy** kapłanom, na których spoczywa ten obowiązek, byłoby trudno go spełnić z powodu innych zajęć duszpasterskich lub choroby albo wieku podeszłego, **a nie** mogą być w tym wyręczeni przez diakonów.

18. **Akolita może dokonać wystawienia Najświętszego Sakramentu** do publicznej adoracji, **a następnie repozycji**, bez prawa udzielania błogosławieństwa:

- **gdy** nie ma kapłana i diakona,
- **gdy** obecnemu na miejscu kapłanowi byłoby trudno spełnić tę posługę z racji choroby, podeszłego wieku lub innej funkcji duszpasterskiej.

19. Właściwy duszpasterz miejsca osądza, **czy w danej sytuacji istnieją warunki**, by **akolita, jako szafarz nadzwyczajny**, mógł pełnić swoją posługę wobec Eucharystii.

20. Obrzędy udzielania Komunii św. oraz wystawienia Najświętszego Sakramentu przez akolitę zawarte są w Dekrecie Kongregacji Kultu Bożego: ***Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą.***

21. **Strojem akolity podczas Mszy świętej jest sutanna i alba; poza Mszą świętą sutanna i komża.**